

## OSLO TINGRETT

### DOM

---

**Avsagt:** 01.12.2009 i Oslo tingrett,  
**Saksnr.:** 08-182658TVI-OTIR/08  
**Dommer:** Tingrettsdommer Peter A. Blom  
**Saken gjelder:** fastsettelsessøksmål - erstatningsansvar

---

Larsen Oil & Gas AS  
(Grupperrepresentant)

Advokat Dag Steinfeld

### mot

Staten v/Justisdepartementet  
Staten v/Finansdepartementet

Advokat Espen Bjerkvoll  
Advokat Espen Bjerkvoll

---

## DOM

### **Saken gjelder**

Saken er reist som et fastsettelsessøksmål for å få fastslått statens ansvar i anledning anført brudd på lovpålagt taushetsplikt fra ansatte ved Bergen ligningskontor / Hordaland Fylkesskattekontor, eventuelt Hordaland politidistrikt og / eller ansatte ved andre berørte statlige organer.

Den konkrete foranledning til søksmålet er et oppslag i Bergens Tidende den 4.2.2006 som gjaldt skattesaker knyttet til transaksjoner vedrørende DNO International ASA (DNO) og Berge Gerdt Larsen (BGL), styreleder og daværende hovedaksjonær i DNO. I følge oppslaget hadde BGL i lang tid vært gjenstand for en hemmelig politietterforskning på bakgrunn av en anmeldelse den 7.1.05 fra Hordaland Fylkesskattekontor / Bergen ligningskontor der BGL ble anmeldt for grovt skattesvik og grov utroskap.

De anførte bruddene på taushetsplikt etter ligningsloven § 3-13 og straffeprosessloven § 61 a påstås å ha medført et betydelig tap for aksjonærene i DNO, idet verdien av aksjene i DNO falt med ca 10 % tilsvarende ca 1 milliard NOK etter lekkasjene i media.

For ordens skyld presiseres at temaet i saken er spørsmålet om brudd på taushetsplikt medfører erstatningsansvar for staten, ikke om det var grunnlag for anmeldelsene for grovt skattesvik og grov utroskap, eller om BGL kontrollerte involverte selskaper som for eksempel Norden Oil Ltd. Skattesaken og det påtalemessige spørsmålet i straffesaken er etter det opplyste foreløpig ikke avgjort.

### **Framstilling av saken**

#### ***Oversikt***

I den videre fremstillingen vil retten gi en oversikt over a) de aktuelle parter og berørte selskaper, b) gjennomgå den såkalte "IOR-transaksjonen" som ligger til grunn for oppslagene i media, c) skattemyndighetenes anmeldelse og politietterforskningen som ble gjenstand for lekkasjer i media, d) aktuelle oppslag i media, e) reaksjoner på børsen og i markedet etter oppslagene, f) fremkomne opplysninger om ulike aktørers rolle i anledning oppslagene, samt til slutt g) en redegjørelse for sakens behandling med endringer i partsstillingen.

#### **A) Saksøker, de berørte selskaper, gruppelemmene og Berge Gerdt Larsen**

Saksøker, Larsen Oil & Gas AS, org.nr. 967 959 308, har vært en betydelig aksjonær i DNO siden høsten 2005. LOG endret navn fra CCB Logistics Services AS til LOG i 2004.

Styreformann og direktør i LOG er Berge Gerdt Larsen. LOG eies av selskapet Increased Oil Recovery AS.

DNO International ASA er et oljeselskap med fokus på leting og produksjon på den norske kontinentalsokkelen og i utlandet, herunder Yemen, Kurdistan og Afrika. BGL har etter det opplyste kontrollert DNO siden 1996 og ble styreformann i DNO i 2002. Selskapet er notert på Oslo Børs.

Gruppemedlemmene, til sammen 227 stykker, er alle eiere av aksjer i DNO per den 4.2.06.

Berge Gerdt Larsen arbeider med forretningsutvikling. Strategien er en prosjektbasert nettverksmodell der de ulike selskaper må bidra til prosjektene. BGL har hatt eierskapsinteresser bl.a. i selskapene Petrolia Drilling og i DNO. Han kjøpte kontroll i DNO i 1996 da børsverdien var ca NOK 40 millioner og var nært knyttet til utviklingen av selskapet som ga en markedsverdi i 2005/06 til over NOK 2 milliarder. BGL er gjennom sitt eierskap til andre selskaper den viktigste og første industrielle aksjonær i DNO. Han eide tidligere over 30 % av DNO, men har senere solgt seg ned til 5 % i 2005 og eide ikke personlig aksjer i DNO i 2006. BGL var også konsernsjef.

Et av de selskapene BGL har eid sine aksjer i DNO gjennom (før ultimo 2005), har vært selskapet Larsen Oil & Gas AS, org.nr. 935951968, som den 21. 9.04 skiftet navn til Kver AS. Selskapet må ikke forveksles med det nåværende LOG AS som er saksøker. Siden midten av 90 tallet har det vært uenighet mellom BGL/LOG og skattemyndighetene om diverse skattemessige forhold. Kver AS har bl.a. vært part i sak mot staten i anledning beslag i en server som er oppgitt å være eid av selskapet, det såkalte "server-beslaget" etter et bokettersyn i mars 2004. BGL og Kver AS har også etter forutgående krav av 26.1.06 reist søksmål med krav om innsyn i dokumenter tilknyttet hans skattesak, et krav som ikke er tatt til følge, jf Borgarting lagmannsretts dom av 14.9.09.

## **B) "IOT-transaksjonen" som foranlediget anmeldelse og oppslag i media**

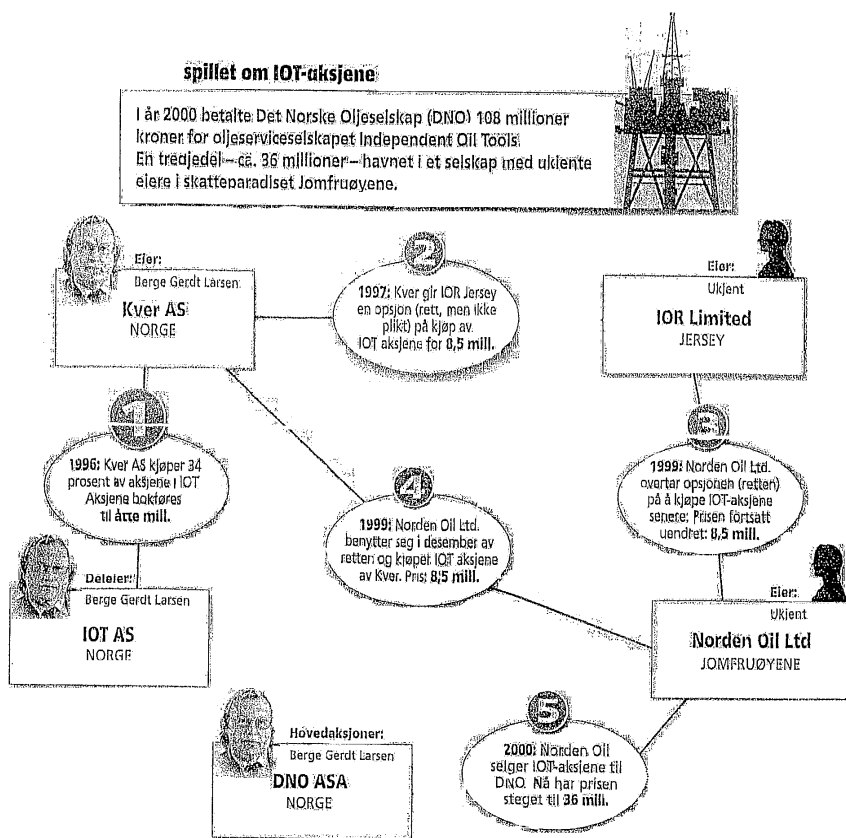
Søksmålet er basert på lekkasjer fra offentlige myndigheter knyttet til IOT-transaksjonen, hvor Kver AS sin eierandel på 34 % i Independent Oil Tools AS (IOT) til slutt havner hos DNO via to selskaper hjemmehørende i skatteparadiser, Independent Oilfield Rentals Ltd på Jersey og Norden Oil Ltd hjemmehørende på Jomfruøyene.

Kver AS eide 34 % av aksjene i IOT. De øvrige aksjene i IOT var eid av familien Slethei. Den 20.10.97 inngikk Kver AS (daværende LOG) en opsjonsavtale med Independent Oilfield Rentals IOR Limited (IOR Jersey). Avtalen ga sistnevnte rett til å kjøpe Kvers aksjer (225 stk.) i IOT. Opsjonspremien var på 1 million kr og innløsningsprisen var 8,5 millioner kr. Opsjonspremien skulle betales 15.1.98 og opsjonens opprinnelige varighet gikk ut 20.10.98.

IOR Jersey utøvde ikke opsjonen i løpet av ett år. IOR betalte imidlertid opsjonspremien den 21.10.99. Den 27.11.99 inngås det en avtale mellom Norden, IOR Jersey og Kver AS, hvor opsjonen ble overført fra IOR Jersey til Norden, og hvor Norden samtidig erklærer at de vil benytte seg av retten etter opsjonen. Den 27.12.99 betaler Norden kjøpesummen for aksjene i IOT til Kver AS (LOG). Den 28.12.99 overdrar Kver 225 aksjer til Norden for 8,5 millioner kroner.

Den 20.1.00 inngår DNO, Norden og Sletheifamilien en avtale der DNO kjøper alle aksjene i IOT. Kjøpesummen betales med ca 20 % i kontanter og resten i DNO aksjer. I DNO sitt årsregnskap for 2000 er IOT aksjene bokført til kr 108.021.000. Verdien av 225 aksjer utgjør kr 36.493.581. På vegne av Norden var avtalen signert av Trevor Normann, direktør i Volaw Trust.

For nærmere om transaksjonsrekken, se også oppslaget i Bergens Tidende den 4.2.06 referert nedenfor. I avisartikkelen ble det gitt slik figurmessig oversikt over transaksjonen:



### C) Skattesaken, anmeldelse og politiets etterforskning

Hordaland fylkesskattekontor anmeldte den 7.1.05 BGL til Hordaland politidistrikt for grovt skattesvik (ligningsloven § 12-2 jf § 12-1 nr 1 a) og grov utroskap (straffeloven § 275 jf § 276). Anmeldelsen knytter seg til DNO's overtakelse av alle aksjene i IOT.

Anmeldelsen baserer seg på en forutsetning om at BGL var den reelle eier og / eller kontrollerte selskapet Norden som var involvert i IOT transaksjonen. Implisitt i anmeldelsen ligger det at BGL som styreleder i DNO hadde ervervet de aktuelle aksjer fra seg selv (Norden) uten å skatte for gevinst ved aksjesalget.

Forut for anmeldelsen hadde Bergen ligningskontor den 25.5.04 varslet BGL om endring av ligningen og tilleggsskatt for inntektsåret 2000. I varselet opplyses det om hvilket faktum som legges til grunn og BGL informeres om at han ikke har plikt til å avgi forklaring i saken. Saken var også et tema i skatteetatens "Finansnettverk, bl.a. under foredrag den 2.12.04 der et stort antall personer fra skattetaten var til stede. Til grunn for anmeldelsen ligger videre et notat for behandling og vurdering av politianmeldelse av 5.1.05 fra Skatt Vest.

I selve anmeldelsen av 7.1.05 beskrives saksforholdet bl.a. slik:

"...Det fremgår av notatet at Larsen Oil & Gas AS solgte 225 aksjer i Independent Oil Tools AS til Norden Oil Ltd for kr 8.500.000,-. Salget skal ha skjedd på bakgrunn av en opsjonsavtale inngått den 20.10.97 mellom Larsen Oil & Gas AS og Independent Oilfield Rentals Ltd. Opsjonsavtalen hadde opprinnelig en varighet på ett år, men skal ha blitt forlenget til 31.12.99. Opsjonen ble senere overdratt til Norden Oil Ltd, som kjøpte aksjene den 27.11.99.

Independent Oilfield Rentals Ltd er hjemmehørende på Jersey. Det vises til vedlagte utskrift fra Jersey Financial Services Commission Registry (vedlegg nr. 5). Når det gjelder Norden Oil har vi ikke funnet tilsvarende opplysninger. Det fremgår imidlertid av notatets punkt 6 at ligningskontoret har mottatt en bekreftelse fra Norden Oil Ltd, der det er angitt samme adresse som for Oilfield Rentals Ltd.

...er det etter fylkesskattekontorets vurdering skjellig grunn til mistanke om at Berge Gerdt Larsen eller evt. nærstående av ham direkte eller indirekte er den reelle eier av Independent Oilfield Rentals Ltd og Norden Oil Ltd.

Norden Oil Ltd. solgte aksjene den 21.1.00 til DNO. Som vedlagte mottok Norden Oil 813.636 aksjer i DNO. Gjennomsnittskursen den 21.1.00 var kr 27,35, dvs. at omsetningsverdien av de mottatte aksjene var kr 22.252.944. I tillegg mottok Norden Oil Ltd et kontantvederlag på kr 13.750.000. Samlet vederlag utgjør da kr 36.002.944.

I varselbrev datert 25.5.04 er Berge Gerdt Larsen varslet om endring av ligningen for inntektsåret 2000. Det fremgår her at Bergen ligningskontor legger til grunn at Larsen Oil & Gas AS delte ut selskapets aksjer i Independent Oil Tool AS til Berge Gerdt Larsen.

Verdien av aksjene minus vederlaget Larsen Oil & Gas AS mottok for aksjene anses som utbytte for Berge Gerdt Larsen, jf skatteloven §§ 10-11 flg. Det følger av skatteloven § 10-11 at utbytte fra aksjeselskap er skattepliktig inntekt. Som utbytte anses "enhver utdeling som innebærer en vederlagsfri utdeling av verdier fra selskap til aksjonær", jf. skatteloven § 10-11, 2. ledd. Berge Gerdt Larsen er 100 % av aksjene i Laarsen Oil & Gas AS.

Utbytte er ikke lovlig utdelt, og det foreligger derfor ikke rett til godtgjørelse, jf skatteloven § 10-12, 2. ledd.

Verdien av aksjene er fastsatt til det vederlag Norden Oil Ltd mottok for aksjene, dv.s. kr . 36.002.944. Larsen Oil & Gas AS mottok kr 8.500.000. Det ulovlige utbytte utgjør da kr 36.002.944 - kr 8.500.000= kr 27.502.944....

....

I brev datert 25.05.2004 er Larsen Oil & Gas AS varslet om at det vurderes at selskapet skal uttaksbeskattes med kr 27.502.944 for inntektsåret 2000. Dette er begrunnet med at selskapet lot Berge Gerdt Larsen overta aksjene i Independent Oil Tools AS til underpris.

....

3. Straffeloven § 276 jf § 275 (grov utroskap)

...

I egenskap av styreformann i Larsen Oil & Gas AS (LOG) handlet Berge Gerdt Larsen mot selskapets tarv, ved at han uberettiget forføyte over selskapets midler ved at han tok ut selskapets aksjer i Independent Oil Tools AS. Det ble ikke betalt markedspris for aksjene, og uttaket må anses gjort til Berge Gerdt Larsens private formål og var således selskapet utvedkommende. Uttaket medførte at selskapet ble påført et økonomisk tap på kr 27.502.944.

...

..."

Politiet rettet den 11.5.05 forespørsel til NCIS (National Criminal Intelligence Service) om å foreta undersøkelser på Jersey vedrørende BGL. Henvendelsen førte til det såkalte Jerseybeslaget som politiet fikk tilgang til sommeren 2006.

Skattemyndighetene foretok bokettersyn i mars 2004 i selskapet Bernh. Larsen Holding AS som ledet til serverbeslaget. Ved Oslo tingretts dom av 10.6.05 ble krav om tilbakelevering av den aktuelle back-uptape ikke tatt til følge, jf også senere behandling i Høyesterett. Politiet foretok hemmelig beslag i denne back- uptapen i anledning skattemyndighetenes anmeldelse mot BGL. Politiet fremmet begjæring til Bergen tingrett den 30.11.05 om utsatt underretning om beslaget. Samme dag avsa Bergen tingrett kjennelse om utsatt underretning til BGL m.fl. Etter begjæring fra politiet den 1.1.02 avsa retten den 2.2.06 kjennelse for ytterligere utsettelse i 4 uker. Etter det opplyste begynte politiet gjennomgang av dette beslaget 9.1.06. Kjæremål av 6.2.06 fra adv. Wigum over rettens kjennelse førte ikke frem, bl.a. under henvisning til politiets anførsel om at det ikke var kjent at det forelå et hemmelig beslag.

Etter forutgående begjæring fra politiet den 16.2.06 om ransaking hos BGL, samt Kver AS og selskapets revisor, avsa Bergen tingrett kjennelse for dette. Ransakingen var planlagt til den 22.2.06, men ble utsatt til den 8.3.06 idet politiet trodde pressen hadde fått kunnskap om hva som skulle skje. Ransakingen førte til det såkalte Hopnesbeslaget.

## D) Aktuelle oppslag i media

Det har gjennom mange år vært ulike oppslag i media knyttet til forholdet mellom DNO, BGL og ulike transaksjoner med andre selskaper. Hva spesielt gjelder IOT transaksjonen, se for eksempel Dagens Næringsliv den 25.1.00 der det spekuleres i at dersom BGL hadde eid aksjene i IOT når DNO kjøpte selskapet, hadde BGL i realiteten kjøpt aksjer av seg selv for DNOs penger. På direkte spørsmål om aksjene ble solgt til Norden, svarer BGL i følge avisen at det kan godt være, men BGL sier at dette ikke er hans selskap. I Bergens Tidens oppslag av 16.1.03 spekuleres det i om det er venner av BGL som kontrollerer IOT. I Dagens Næringsliv den 14.6.03 påpekes de tette båndene mellom DNO, BGL og diverse transaksjoner der også Petrolia Drilling nevnes. Dette i tilknytning til strid om styresammensetningen i DNO. Problemstillinger rundt dette følges opp i senere artikler, for eksempel Dagens Næringsliv den 8.4.05 og 12.4.05.

Den 2.2.06 skriver journalistene i Bergens Tidende til Trevor Norman i Volaw trust med en rekke konkrete spørsmål om BGL, IOR, LOG, mv. Den 3.2.06 ber avisen BGL om en kommentar. Deretter kommer det sentrale oppslaget i Bergens Tidende som avdekket at BGL var anmeldt i en straffesak og hva anmeldelsen gjaldt, jf følgende oppslag:

"Bergens Tidende. 4.2.2006.

### **MILLIONGEVINST HAVNET I KARIBISK SKATTEPARADIS**

**Berge Gerdt Larsen mistenkes for skattesvik og økonomisk utroskap. Politiet har i månedvis drevet en hemmelig etterforskning av styrelederen i DNO. Skattesaken som nå er under opprulling kan bli den største i Hordaland noensinne.**

Likningsmyndighetene anklager en av Bergens rikeste menn for å ha flyttet en aksjegevinst på rundt 28 millioner til Jomfruøyene. De siste to årene har likningsmyndighetene hatt bokettersyn i selskapet Kver AS, der Berge Gerdt Larsen er eneste eier.

I fjor ble Larsen anmeldt, og en etterforskningsgruppe har i det skjulte gransket mangemillionærens økonomi.

- Jeg kan bekrefte at vi har mottatt en anmeldelse vedrørende et selskap i DNO-systemet. Ellers har jeg ingen kommentar, sier Rolf Hegland, leder for økonomiavsnittet ved Hordaland politidistrikt.

#### **- Særdeles lukrativt**

En trelinjers opsjonsavtale. Et selskapskonglomerat med hemmelige eiere. Og en aksjepost på svipptur til Det karibiske hav. Likningsmyndighetene mener Berge Gerdt Larsen manøvrerte seg unna åtte millioner i gevinstbeskatning.

Historien begynner i Stavanger. Midt på 90-tallet eide Larsen 225 av 660 aksjer i oljeserviceselskapet Independent Oil Tools AS (IOT). I Larsens regnskaper hadde aksjeposten en bokført verdi på åtte millioner kroner.

I 1997 undertegnet Larsen en opsjonsavtale som ga et selskap ved navn IOR Limited rett til å kjøpe aksjeposten for 8,5 millioner kroner. Dette selskapet holder til på kanaløyen Jersey - et skatteparadis som i liten grad samarbeider med norske likningsmyndigheter.

Avtalen ble forlenget i 1998. Prisen var fortsatt den samme. Høsten 1999 ble avtalen overført fra IOR Jersey til et annet selskap med ukjent eier: Norden Oil Ltd. Den nye opsjonshaveren holdt også til i et skatteparadis - De britiske jomfruøyene. I desember 1999 benyttet Norden Oil seg av opsjonen. For 8,5 millioner kroner overtok selskapet 34 prosent av aksjene i Independent Oil Tools.

Den handelen skulle etter få uker vise seg å være særdeles lukrativ for den ukjente eieren av Norden Oil.

#### **- Fengsel i verste fall**

I januar 2000 kjøpte nemlig Det Norske Oljeselskap (DNO) alle aksjene i Independent Oil Tools. Ifølge årsrapporten var prisen 108 millioner. På dette tidspunktet var Berge Gerdt Larsen både styremedlem og største aksjonær i DNO. Norden Oil mottok nesten 37 millioner for aksjeposten selskapet bare hadde betalt en fjerdedel for noen uker tidligere. Ifølge DNOs årsrapport fikk Norden Oil 13,8 millioner i kontanter. Resten av oppgjøret skal ha kommet i form av DNO-aksjer. Likningsmyndighetene mener at Berge Gerdt Larsen flyttet aksjeposten ut av landet for å slippe å betale skatt. Deres påstand er at bergenseren solgte til seg selv, at han var den reelle eieren av Norden Oil på Jomfruøyene.

Dersom Larsen hadde solgt aksjene direkte til DNO, måtte han sannsynligvis ha betalt rundt åtte millioner i skatt. Politiet mener Larsen kan ha gjort seg skyldig i skattesvik, samt økonomisk utroskap mot sitt eget aksjeselskap. Om disse anklagene er korrekte, risikerer forretningsmannen fengselsstraff.

**- En flink gutt**

Det var stavangermannen Leif Inge Slethei som bygde opp IOT. Han tjente seg steinrik på salget. I likhet med Norden Oil fikk nemlig Slethei oppgjør i DNO-aksjer. Og disse har senere økt voldsomt i verdi.

I desember og januar solgte Slethei DNO-aksjer for nærmere 150 millioner kroner. Han sitter nå igjen med 650.000 aksjer til en verdi av over 35 millioner.

- Berge Gerdt Larsen var en veldig god medaksjonær. Jeg hadde stor glede av å ha ham i styret. Han er en flink gutt, sier Slethei til Bergens Tidende.

Han forteller at flere utenlandske selskaper viste interesse for IOT. Et utenlandsk selskap tilbød over 100 millioner kontant for oljeserviceselskapet.

- Vi fikk flere konkrete bud. De begynte å komme halvannet år før salget ble gjennomført. Budene var på samme størrelse som fra DNO.

- Dere visste altså i over et år at dere kunne selge for en høy pris?

- Ja, sier Slethei.

Spørsmålet likningsmyndighetene stiller seg er derfor: Hvorfor forlenger den drevne finansmannen Berge Gerdt Larsen opsjonsavtalen når aksjeposten var verdt mye, mye mer?

**- Beholdt styreplassen**

Leif Inge Slethei ønsker ikke å kommentere Berge Gerdt Larsens aksjesalg.

- For meg var det likegyldig om det var Hitler eller Adolf som satt med de aksjene. Jeg eide uansett 66 prosent av selskapet. Til hvilket selskap solgte Larsen aksjene sine?

- Det husker jeg ikke, men det var Berge Gerdt Larsen som representert kjøperen. Han fortsatte som styremedlem etter å ha solgt aksjene.

- Kjenner du til at det fantes en opsjonsavtale mellom Larsen og et selskap på Jersey?

- Nei, det kan jeg ikke si at jeg husker, sier Leif Inge Slethei.

**- Skriv hva dere vil**

I år 2000 intervjuet Dagens Næringsliv Larsen om salget av IOT-aksjene.

- Dessverre måtte jeg selge aksjene etter at en opsjon ble erklært i fjor høst, sa Larsen.

Han ville ikke røpe hvem kjøperen var, men hevdet at han ikke eide selskapet som overtok IOT-aksjene.

- Vi svarer aldri på spørsmål, sa Berge Gerdt Larsen da BT ringte ham i går.

- Dere kan skrive hva dere vil om meg. Det er så

mange som skriver om meg så jeg svarer aldri på noen spørsmål likevel.

- Vil du ikke vite hva det dreier seg om en gang?

- Bryr ikke meg noen ting om hva dere skriver om noe som helst. Ha det...

Så legger Larsen på røret.

ETTERFORSKES: Berge Gerdt Larsen solgte sine IOTaksjer for 8,5 millioner til et selskap på Jomfruøyene. Noen uker senere kjøpte Det Norske Oljeselskap den samme aksjeposten for drøye 36 millioner. Aksjenes svipptur til Det karibiske hav kan ha kostet staten flere millioner skattekrone."

Artikkelen ble fulgt opp med en rekke artikler i flere aviser, bl.a. i Bergens Tidende den 5.2.06 om at BGL stoppet data, jf. beslutningen fra mars 2004, den 7.2.06 og den 12.2.06 om at alle spor stoppet på Jersey. En artikkel den 9.2.06 i Dagens Næringsliv omhandler mistanken mot BGL for skattesvik og i følge overskriften skal hele imperiet granskes. I følge Dagens Næringsliv den 23.2.06 ønsket flere aksjonærer BGL sin avgang som DNO styreleder etter skatteetterforskningen. Det kom også artikler som berørte flere forhold enn bare IOT transaksjonen, for eksempel i Bergens Tidende den 23.2.09 der konkrete opplysninger ad andre skattemessige forhold knyttet til BGL sin bolig fremkommer.



## **E) Reaksjoner på børsen og i markedet**

Det er på det rene at kursen på aksjene i DNO sank betydelig mandag den 6.2.06 etter avisoppslaget i Bergens Tidende. Det var tale om det største fallet målt i verdi noen gang for DNO. Aksjen endte med en sluttkurs på Nok 48 (12), en nedgang på Nok 5,5 tilsvarende 10,3 %. Dette tilsvarer et verdifall på Nok 1243 millioner. Til sammenligning viste kursene for andre oljeselskaper i dagene etterpå en svak stigning.

Fallet ble gjenstand for omfattende kommentarer og vurderinger i media, bl.a. en i rekke aviser og av børsanalytikere. DNO gikk ut med en pressemelding den 6.2.04. I avisene ble det pekt på flere forhold som førte til problemene, bl.a. politisk strid om selskapets leteavtale i Nord-Irak, tørre brønner i Jemen (Nabrajah feltet), strid rundt Muhammed tegninger og skatteproblemene for BGL som hovedeier og styreformann i DNO, noe som i følge avisoppslag også førte til at aksjonærer ønsket hans avgang.

Den langsiktige utviklingen av aksjekursene i DNO er slik at kursen var forholdsvis lav fra år 2000 frem til primo 2005 (1-2), for deretter å vise stigende tendens frem til oppslaget i Bergens Tidende (over 14), for så å synke under 12 etter oppslaget, for deretter å stige til et høydepunkt 21.4.06 til over 16, for å komme ned mot et nivå på nærmere 4 primo 2009.

Det ble foretatt en nominell deling av aksjekursen i DNO på fire sommeren 2006 etter at DNO bl.a. skilte bl.a. ut den norske delen av aktiviteten i Nordsjøen. Kursene ovenfor er alle oppgitt med forholdstall som etter denne splitten.

## **F) Ulike aktørers rolle i anledning opplysningene i media**

Av e-post 23.2.05 fra Skatt Vest ved skatterevisor Johansson fremgår at Dagens Næringsliv var ute etter opplysninger om BGL i anledning bokettersynet og at det ikke ble gitt opplysninger. Tilsvarende fremgår av internt notat 25.2.05 fra seniorskattejurist Åstveit i Skatt Vest.

Det foreligger en rekke interne notater som kan knyttes til oppslaget i Bergens Tidende den 4.2.06.

Alt i e-post av 27.1.06 kl 08.59 fra politiadvokat Sognstad ved Hordaland politidistrikt til flere av de personene som arbeidet med saken hos politiet og skatteetaten fremgår følgende:

"Emne: VS: Hvor lenge var Adam på Paradis?"

Hei alle!

Som dere nå kanskje vet, så har BT meldt seg på banen i vår sak, men vi er ganske usikre på hvor mye de egentlig vet. Det store poenget for dem er nok at det er en sak, og at den er anmeldt. Jeg er heller ikke

overrasket om de sitter på ytterligere informasjon. De ville lage en artikkel nå på lørdag, men BT usetter nå dette i minst en uke etter at de forstod at de kom til å "trække i salaten" hvis de gjorde det nå.

Konsekvensen av dette er at vi har dårlig tid hvis vi ev skal ransake før de skriver. Dette vil nok avhenge av om vi finner noe "skikkelig" i beslaget, men uansett må dere forsere arbeidet der oppe - saken kan være ute allerede neste lørdag.

Jeg går likevel til retten i neste uke for å få fortsette det hemmelige beslaget - den prosessen går som planlagt. Alle henvendelser til meg."

Det er under hovedforhandlingen fremkommet at e-posten også ble oversendt til daværende ligningssjef Lindebjerg og fylkesskattesjef Husabø, jf nærmere protokolltilførsel fra saksøkers prosessfullmektig. Husabø innkalte senere samme dag til møte den påfølgende mandagen for å få en kort orientering om status i saken. Møtet ble avholdt med Husabø, samt revisorene Kristensen og Johansson til stede. Under møtet orienterte revisorene om gjennomgangen av back-up-beslaget. Noen nærmere detaljer om hva som ble sagt på møtet, husker de tilstedeværende ikke. Videre hadde politiadvokat Sognstad en 4-5 samtaler med journalistene i Bergens Tidende før oppslaget kom.

I internt notat av 3.2.06 fra Åstveit fremgår det at ligningskontoret dagen før hadde avslått en begjæring om dokumentinnsyn. Det gis uttrykk for at skatteyersiden nå må antas å vite at det foreligger en anmeldelse og at Bergens Tidende aldri vil skrive om saken uten å la BGL få anledning til å uttale seg.

Av Åstveits interne notat 7.2.06 fremgår at oppslagene i BT har vært ubeleilige, siden ligningskontoret hadde håpet på nærmere opplysninger fra BGL / Kver AS. Revisor Kristensen i Skatt Vest stiller spørsmål i e-post av samme dato om hvordan journalisten som ringte ham samme dag kunne få tak i hans interne telefonnummer. Det foreligger også senere e-poster med notater fra bl.a. Åstveit i anledning forespørsler fra pressen.

Opplysningene om anmeldelsen og etterforskningen hadde vært ukjent for BGL. Adv. Valen tok på vegne av BGL / Kver AS i brev den 8.2.06 til Hordaland politidistrikt opp at det åpenbart måtte ha skjedd straffbare brudd på taushetsplikt og ber bl.a. om å få oversendt anmeldelsen som ligger til grunn for etterforskningen. Politiadv. Sognstad oversender anmeldelsen og svarer i e-post av samme dag følgende:

"Har forståelse for den frustrasjon du gir uttrykk for - dette forstyrrer jo også vårt arbeid, selv om jeg ikke tror dette stammer fra skattetat eller oss. Du kan merke deg at anmeldelsen er et år gammel og at ordinær etterforskning egentlig ikke er påbegynt. BTs store poeng var vel at saken var anmeldt, men de har vel brent kruttet nå."

En tilsvarende henvendelse til Bergen ligningskontor ble ved brev av 2.3.06 besvart med at man hadde foretatt interne undersøkelser ved kontoret, og det var intet som tyder på at det

har vært lekkasjer herfra. Hordaland fylkesskattekontor meddelte i brev av 15.9.06 at det ikke var funnet noe som tilsa at det forelå lekkasjer fra medarbeiderne ved kontoret.

Det var ytterligere brevveksling om ovennevnte, uten at e-posten fra politiadv. Sognstad ble gjort kjent for representantene til BGL og de berørte selskaper før tilsvaret i nærværende sak.

### **G) Partsstillingen, gruppesøksmålet og sakens behandling**

De opprinnelige saksøkerne var Larsen Oil & Gas AS (LOG) i stevning av 1.12.08 i sak 08-182658 TVI og Berge Gerdt Larsen i stevning i gruppesøksmål av 29.1.09 i sak 09-17330 TVI. Søksmålene ble forent. Ved rettens kjennelse av 1.4.09 ble saken godkjent som gruppesøksmål etter tvisteloven § 35-6. I henhold til rettens brev av 20.5.09 fratradte BGL som grupperepresentant og LOG trådte inn i stedet. Partene er etter dette blitt enige om at BGL også går ut som saksøker (jf rettsboken) slik at LOG står alene som saksøker sammen med gruppemedlemmene. Fristen for å melde seg som gruppemedlem med den nødvendige dokumentasjon for eierskap til aksjer i DNO per den 4.2.06 ble forlenget flere ganger forut for hovedforhandlingen, slik at det ved hovedforhandlingens oppstart var registrert 227 godkjente medlemmer, jf egen liste.

Hovedforhandling ble avholdt i tiden 12.10. - 23.10.09. BGL og Helge Eide, styreformann i DNO, avga forklaring. I tillegg avga 19 vitner forklaring, herav ett som sakkyndig vitne. Det ble for øvrig foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken. Herunder ble vedlagt rettsboken en protokolltilførsel fra saksøkers prosessfullmektig foranlediget av at saksøker anser at flere av de avgitte vitneforklaringer fremstår som påfallende etter den sist fremkomne dokumentasjon under hovedforhandlingen.

### **Saksøkerens påstandsgrunnlag**

#### **Innledning**

Saken gjelder et fastsettelsessøksmål mot Den norske stat for å få fastslått statens erstatningsansvar pga en eller flere statstjenestemenns krenkelse av lovpålagt taushetsplikt ved at opplysninger med stor skade for saksøkerne er lekket til media.

Det må være statstjenestemenn som stod sentralt i saken som i strid med sin taushetsplikt har gitt Bergens Tidende informasjon om både eksistensen av skattemyndighetenes anmeldelse, hvem som var anmeldt og hva anmeldelsen gjaldt både i faktisk og rettslig henseende, herunder at den gjaldt så vel skattesvik som utroskap.

De rettsstridige lekkasjer utløste et betydelig fall i aksjekursen på saksøkernes aksjer i DNO, hvilket utgjør den erstatningsbetingende skade.

De fordekke lekkasjer anføres å være foretatt av en eller flere ansatte ved Bergen ligningskontor / Hordaland fylkesskattekontor og / eller ansatte ved Hordaland Politidistrikt.

### **Ansvarsgrunnlaget**

Ansvarsgrunnlaget følger av det ansvar staten har som arbeidsgiver for skade deres ansatte volder forsettlig eller uaktsomt, jf skadeserstatningsloven § 2-1. Ansvarer omfatter så vel anonyme som kumulative feil. I denne saken anføres det å foreligge aktive og forsettlige brudd på lovpålagt taushetsplikt, noe som bl.a. har betydning for om det foreligger en adekvat årsakssammenheng.

De ansatte i politiet har taushetsplikt etter straffeprosessloven § 61 a. Unntakene i § 61 c nr 9 jf Riksadvokatens rundskriv av 12.2.81 får ikke anvendelse. Dersom politiadvokat Sognstad mente bare å bekrefte noe avisen alt visste, skulle han sørget for å informere BGL først, men dette ble bevisst unnlatt. Tvert imot sørger politiet for å få rettens kjennelse for at man fortsatt kan unnlate å gi underretning om det hemmelige beslaget i en situasjon der de vet at saken vil bli publisert. De interesser som er vernet av bestemmelsene om taushetsplikt er ikke bare BGL og Kver AS. Det er en ubestemt krets av personer som er vernet, jf også straffeloven § 121 som ikke er avhengig av privat påtale.

Tilsvarende har de ansatte i skatteetaten taushetsplikt etter ligningsloven § 3-13. Det er ingen adgang til å gi informasjon til media etter denne bestemmelsen. Etter lovens forarbeider er det ikke bare den enkelte skatteyder som er vernet, men også andre.

Bevisføringen viser at det er begått brudd på taushetsplikten. Motparten erkjenner selv at det er vanskelig å motbevise dette, både politiadvokat Sognstad og flere andre har reagert på detaljgraden i den informasjon som Bergens Tidende satt inne med. Se også det sakkyndige vitnet Thunes rapport og vitnet revisor Kristensens forklaring om at en av journalistene på saken under et senere seminar bekreftet at opplysningene kom fra det offentlige. Se også detaljnivået i Bergens Tidendes henvendelse til Volaw Thrust 2.2.06 og senere oppslag, for eksempel om BGLs innredning av en hundedesj. Staten har ikke kunne påvise noen annen kilde for pressen enn det offentlige. Det har formodningen mot seg at BGL selv eller noen rundt ham lekket. BGL kjente dessuten ikke til anmeldelsen mot ham.

Det bestrides at Sognstad hadde materiell og personellmessig kompetanse til å uttale seg. Det er prinsipielt uheldig å gi informasjon til pressen i en situasjon der man selv sørger for at det pågår en hemmelig etterforskning og mistenkte er fratatt muligheten for å gjøre gjeldende sine prosessuelle rettigheter som siktet. Sognstad hadde heller ikke behøvd å bekrefte opplysningene, noe som viser seg ved at man først foretok ransaking en god stund

etter oppslaget i Bergens Tidende. Videre var det tale om en stor og viktig sak der gjeldende regelverk ikke ga Sognstad anledning til å uttale seg til media.

Mye tyder på at Sognstad var en sentral kilde for Bergens Tidende. I avisoppslagene tildekkes det at Sognstad var den som bekreftet informasjon, noe som stemmer godt med pressens kildevern, jf "vær varsom plakaten" og sakkyndige vitneforklaring fra Bodahl-Johansen. Bevisføringen i saken tilsier videre at flere av de involverte tjenestemenn har forsøkt å skjule sin kunnskap om hva som skjedde i forbindelse med at taushetsplikten ble brutt. Staten har ikke oppfylt sin sannhets- og opplysningsplikt etter tvisteloven § 21-4, noe som i seg selv har betydning for bevisvurderingen.

### **Årsakssammenhengen**

Bevisbyrden for at det ikke foreligger årsakssammenheng ligger i dette tilfellet på motparten, bl.a. fordi det har skjedd rettsstridige, straffbare lekkasjer til media som er forsettlig og klart klanderverdige.

I den grad det foreligger flere årsaksfaktorer i saken, er disse ikke samvirkende. Det er tale om atskillbare skader. Dersom man ikke klarer å skille hvor stor del av verdifallet i aksjekursen som skyldes lekkasjen, vil staten etter rettspraksis være ansvarlig for hele fallet. Det vil være betingelseslæren, ikke hovedårsakslæren som i tilfelle får anvendelse, noe som innebærer at man kan se bort fra uvesentlige elementer i årsaksrekken, jf Høyesteretts avgjørelse i P-pille dom II. Vesentlighetskriteriet blir således en snever unntaksregel.

Det må anses sannsynliggjort at avisoppslagene var den direkte årsak til kursfallet. Se det sakkyndige vitnet Holens forklaring. Det foreligger nærhet i tid, det mangler andre forklarende årsaksfaktorer, omtalen i avisene var omfattende og aksjonærene gjorde opprør. Vitnene i saken er samstemte om at oppslagene hadde effekt på aksjekursen. Det er klart at politisk usikkerhet og negative brønnmeldinger generelt har betydning for aksjekursen, men dette må sees i forhold til hva som ellers skjedde på det aktuelle tidspunktet. Forut for oppslaget oppførte DNO aksjen seg på linje med de andre oljeselskapene, noe som ikke var tilfellet etterpå da kursen for andre oljeselskaper viste stigning.

Markedet kjente til problemene i Irak og Nabrajah brønn nr 9 spesielt. Dette var ikke noe nytt, jf en rekke tidligere avisoppslag. Den negative brønnmeldingen vedrørende Nabrajah nr 9 er av diverse meklerhus vurdert til å ha en effekt på kursen i området 1-4 %. Også problemer knyttet til Muhammed tegningene var kjent i september 2005. Flere meglers uttalelser i media etterpå tyder på at Muhammed tegningene ikke hadde noen vesentlig effekt. Endelig var den politiske situasjonen i Kurdistan og risikoen ved denne velkjent, jf avisoppslag. Kurdistan var dessuten bare ett av de områdene DNO opererte i, jf deres

virksomhet i Yemen, Norge, Mosambik og britisk sokkel. Dagens situasjon er annerledes og derfor ikke sammenliknbar.

Det bestrides at aksjene var overkurset. De forhold som ble omhandlet i Børsklagenemndas vedtak av 17.9.09 var priset inn i kursen fra før. Dessuten ble DNO frifunnet i vedtaket. Motpartens henvisning til at kursen i Petrolia Drilling ikke falt som følge av uheldig omtale av DNO og BGL er ikke relevant, dessuten falt kursen også her.

Kursen på DNO aksjene falt betydelig og normalt ville en kurskorleksjon ha kommet innen ca en uke. I dette tilfellet kom kursen ikke opp på et tidligere nivå før 10.4.06 etter en positiv melding om boring på Tawke 1. Hva gjelder børsanalytikernes vurderinger, er å bemerke at disse har et langsiktig perspektiv på sine kursmål. Det er ikke tradisjon for å kommentere selskapenes ledelse. DNO aksjer har dessuten en høy omsetning og er svært sensitive for informasjon. Det medførte bl.a. at aksjonærer solgte umiddelbart og med tap etter oppslaget i Bergens Tidende, jf for eksempel vitnet Kolbeinshavn.

### **Hypotetisk årsakskonkurransen**

Det er motparten som har bevisbyrden for at skattesaken og politiets etterforskning uansett ville ha blitt offentlig kjent. Verken skattesaken eller påtalespørsmålet er avgjort enda. Hadde BGL og DNO fått underretning før saken ble kjent, ville man kunnet forebygge skadevirkninger ved å gi relevant informasjon til markedet i forkant, noe som ble gjort i andre tilfelle hvor man hadde kunnskap om at det ville komme uheldig informasjon, jf for eksempel "Edderkopp-saken" omtalt i Dagens Næringsliv 9.4.05 der det ikke ble noen negativ effekt på kursen.

### **Ikke krav om realisasjon av aksjene**

Det bestrides å ha noen betydning om fallet i kursen er av midlertidig karakter. Det er heller ikke tale om noe rent "papirtap". Motparten har bevisbyrden på dette punktet. Av rettspraksis følger at man har krav på erstatning for en skadet gjenstand selv om den ikke blir utbedret. Motpartens argumentasjon vil føre til at en aksjonær aldri vil være erstatningsrettslig vernet forutsatt at aksjen en gang i fremtiden når samme kursnivå som før den skadevoldende handling. Det var dessuten aksjonærer som solgte med tap den aktuelle dagen, jf vitnet Kolbeinshavn. Endelig bestrides det å være noe fall i kursen av midlertidig karakter. Man er avhengig av tillit i forhold til internasjonale fond og samarbeidspartnere, særlig når det oppstår frykt for at en sentral person som BGL risikerte fengsel.

## **Ikke opplysningsplikt**

Det bestrides at skattesaken i seg selv var en kurssensitiv opplysning som BGL / DNO var forpliktet til å gi opplysninger om etter Verdipapirhandelloven § 2-2. Straffesaken hadde BGL som kjent ingen kunnskap om før lekkasjene.

## **Det økonomiske tapet**

Det økonomiske tapet er hva aksjekursen ville vært uten oppslagene den 4.-5.2.06, jf for eksempel Rt. 2003 s. 400.

## **Adekvans**

Det er påregnelighetsvurderingen som er den primære del av adekvans-læren, ikke om den inntrådte skade var for fjern, avledet eller indirekte. Begrensninger i ansvaret ut fra adekvanslæren har mindre betydning i dag, jf bestemmelsen i skadeserstatningsloven § 5-2 om lempning i ansvaret. Eldre dommer som for eksempel flymanøverdommen må forstås i lys av dette.

Ved den konkrete helhetsvurdering som må foretas er det et moment at det ikke er tale om følgeskader eller andre årsaksfaktorer i denne saken. Skaden var i dette tilfellet et påregnelig resultat av de foretatte bruddene på taushetsplikten sett ut fra de involverte personenes sentrale plassering og kompetanse. De aktuelle tjenestemennene i vår sak omgås til daglig taushetsbelagte opplysninger og hadde åpenbare forutsetninger for å forstå konsekvensene av brudd på taushetsplikten. Politadvokat Sognstad har en god utdanning og omfattende erfaring, særlig innen økonomi og skattesaker. Tilsvarende var de tjenestemennene som arbeidet med saken hos skattemyndighetene erfarne og håndplukkede folk, jf vitnet Husabø.

Det bestrides at brudd på taushetsplikten bare har betydning i forhold til BGL og Kver AS, ikke DNO og selskapets aksjonærer. Det foreligger en sterk kobling mellom DNO og BGL i egenskap av gründer, styreformann og selskapets største private aksjonær. I media finnes en rekke oppslag som viser at markedet knytter BGL til DNO. Videre gjelder denne saken konkret en lekkasje knyttet til at BGL skal sitte på begge sider av bordet i en DNO-transaksjon, der i tilfelle aksjonærene i DNO har gevinst i transaksjonen mellom Norden og DNO. Også myndighetene har i sine interne møter i Finansnettverkene omtalt DNO og BGL i samme sammenheng, bl.a. i tilknytning til den aktuelle anmeldelsen. DNO ble avkrevd kontrollopplysninger i saken av skattemyndighetene og er beskyttet av taushetspliktreglene. Det var DNO som fant det nødvendig å gå ut med korrigerende meldinger den 6. og 7.2.06. Så vel DNO som selskapets aksjonærer regnet med at oppslagene fikk konsekvenser for aksjekursen, jf vitneforklaringene.

M.h.t den sekundære del av adekvansvurderingen (fjern, avledet eller indirekte skade), vises det til at følgeskaden i denne saken ikke er av noen annen art og det er heller ikke tale om noen uventede årsaksmomenter. Det er m.a.o. intet atypisk med årsakssammenhengen og ingen tidsmessig distanse.

Det bestrides å foreligge noen sekundærskade i denne saken. Alle aksjonærene er påført den samme primærskaden og deres tap er ikke avhengig av BGL sitt tap.

I denne saken er det tale om forsettlig brudd på taushetsplikten, noe som må få betydning ved adekvansvurderingen, jf rettspraksis. Det er ikke tale om noe hendelig uhell. Ut fra preventive hensyn er det viktig at det gis mulighet for å ilegge ansvar ved brudd på lovgivningen. Staten er nærmest til å bære risikoen for skaden. BGL og aksjonærene hadde ingen mulighet til å innrette seg all den tid man ikke var informert om anmeldelsen.

### **Tredjemannsvern**

Selv et tap som rammer tredjemann er vernet, men slike sekundærskadelidte har et begrenset vern fordi skaden er avledet av en primærskade. Vurderingstemaet er om det foreligger en konkret og nærliggende interesse i forhold til den skadede gjenstand, jf Kiledommen, Rt. 2005 s. 65. Det vil være spørsmål om hvor langt det erstatningsrettslige vern bør gå ut fra en konkret interesseavveining.

Det bestrides at taushetspliktsreglene kun verner den enkelte skatteyder, jf ovenfor under ansvarsgrunnlaget. Resultatet i skiltmakerdommen, Rt. 2004, s.1816, er ikke avgjørende i vår sak. Det bærende synspunkt i denne dommen var selskapsrettslige betraktninger og hvem som var å anse som nærmest til å bære skadene. Dommen ble avsagt under dissens og må sees i lys av de muligheter et inntektsarrangement kunne gi for å komme unna delingsmodellen.

### **Saksøkerens påstand**

1. Staten ved Justis- og politidepartementet, samt Finansdepartementet er erstatningsansvarlig ovenfor saksøkerne som følge av taushetsbelagt informasjon gitt av statstjenestemenn til Bergens Tidende i tilknytning til oppslag i Bergens Tidende 4.2.06.
2. Staten ved Justis- og politidepartementet, samt Finansdepartementet dømmes til å betale sakens omkostninger med tillegg av lovens rente fra forfall til betaling skjer.



## **Saksøktes påstandsgrunnlag**

### **Det erkjennes ikke å foreligge noe brudd på taushetsplikt**

For staten fremstår det som uklart om, og eventuelt i hvilken grad, det er begått brudd på lovbestemt taushetsplikt i saken. Det kan ikke utelukkes at noen innen skatteetaten, politiet eller domstolene kan ha gitt opplysninger i strid med taushetsplikt, men det kan heller ikke utelukkes at journalistene i Bergens Tidende kan ha fått informasjonen på annen måte. På denne bakgrunn finner staten ikke å kunne erkjenne at det foreligger brudd på taushetsplikt fra offentlige ansatte. Imidlertid erkjennes at det er vanskelig å bevise at journalistenes primærkilde ikke er en ansatt i det offentlige som har brutt taushetsplikten.

Det aller meste av journalistenes informasjon kan komme fra kilder utenom offentlige etater og pressen har en selvstendig undersøkelsesplikt. Alt unntatt informasjon om politianmeldelsen kan ha kommet fra kretsen rundt BGL og hans selskaper, jf for eksempel Edderkoppartikkelen i Dagens Næringsliv 9.4.05 der det siteres fra interne forretningsforhold. Det er lite sannsynlig at Sognstad er primærkilden, jf hans egen forklaring og e-posten 27.1.06. En offentliggjøring ville skade etterforskningen. Det er for øvrig lite sannsynlig at primærkilden er en person med sentral kjennskap til saken siden det er flere feil og upresisiteter i artikkelen. Eksempelvis ville en person som hadde sett varselet om tilleggsskatt og notatet 5.1.05 neppe sagt at det var 8 millioner kroner som var unndratt i gevinstskatt, at opsjonen ikke ble forlenget i 1998, m.v.

Det anføres at politiadvokat Sognstad ved Hordaland politidistrikt var berettiget til å uttale seg overfor Bergens Tidende i henhold til Riksadvokatens rundskriv av 12.2.81 i en situasjon der avisen alt kjente til at det var en anmeldelse mot BGL og det ikke var ønskelig å informere BGL om serverbeslaget. Sognstad var dessuten den rette personen til å uttale seg overfor pressen. Se Bergen politidistrikts spesialinstruks av 1.10.93 der unntaket for omfattende saker ikke får anvendelse, samt praksis ved politidistriktet, jf vitnene Fløystad (sjef retts- og påtaleenheten), politioverbetjent Hegland og Sognstad. Et brudd på en intern instruks medfører uansett ikke erstatningsansvar.

### **Kretsen av personer det kan foreligge ansvarsgrunnlag overfor er begrenset**

Dersom det først foreligger brudd på taushetsplikt, bestrider ikke staten at kravet til skyld er oppfylt. Ansvar kan imidlertid kun foreligge overfor de personer der det i tilfelle er begått brudd på taushetsplikten, dvs BGL og Kver AS. Dette kan sees dels som et spørsmål om årsakssammenheng, dels som et spørsmål om adekvans, jf nedenfor.

## **Kravet til årsakssammenheng**

Det er i utgangspunktet saksøker som har bevisbyrden for at det etter betingelseslæren er mer enn 50 % sannsynlig at brudd på taushetsplikt er årsak til skade. Det er tale om en samlet vurdering der begivenhetsnære uttalelser fra sakkyndige har større vekt enn uttalelser i ettertid. Se for eksempel aksjeanalytikernes vurderinger den gangen. Eventuelle brudd på taushetsplikt har så liten betydning som årsaksmoment at det er naturlig å se vekk fra det, jf P-pille dom II.

## **Kursfallet skyldes ikke eventuelle brudd på taushetsplikten**

Kursfallet skyldes ikke noe brudd på taushetsplikten. Uansett et eventuelt taushetspliktbrudd, så er det av uvesentlig betydning. DNO ble ikke negativt omtalt i avisoppslaget 4.2.06.

DNO kursen påvirkes i stor grad av situasjonen i Irak. Se vitneforklaringen til adm. dir. i DNO, Eide, samt vitnet Holen om hvor stor andel av børsverdien i DNO som kan allokere til virksomheten i Kurdistan. Primo 2006 forelå det en ekstraordinær kursstigning etter oljefunn i Irak 22.12.05 og flere aksjeanalytikere mente DNO aksjen var overpriset, noe som disponerte for et kraftig kursfall.

I Nettavisen 10.1.06 ble det satt fokus på usikkerhet knyttet til avtalene i Irak. Det kom melding om at en oljebrønn i Yemen ikke var kommersielt utnyttbar, Muhammed-karikaturer medførte usikkerhet knyttet til kontraktene i Irak. Den irakiske visestatsministeren uttalte 1.2.06 til Reuters at DNOs kontrakter i Kurdistan måtte godkjennes av sentralmyndighetene. Det irakiske handelsdepartementet opplyste 5.2.06 at alle kontrakter med Norge var frosset i protest mot tegningene av profeten Muhammed og dessuten forelå det terrortrusler.

Den tidsnære mediaomtale og vurderingene fra aksjeanalytikerne knytter kursfallet til situasjonen i Irak. Det vises til div. fremlagte artikler og vurderinger den 6.2.06 og de nærmeste dagene. Et unntak er vitnet Holen som i sitt udaterte notat ikke nevner Irak-frykten, mens han den 7.2.06 i artikkel på Hegnar Online skriver at Irak frykten tynger DNO aksjen.

Hva gjelder de andre norske oljeselskapene, hadde ingen av disse en så stor del av sin virksomhet knyttet til Midtøsten. Ingen av dem hadde nylig hatt en betydelig stigning i kursen basert på sin virksomhet i Irak, eller var avhengig av en avtale med de kurdiske selvstyremyndighetene med krav om godkjenning av sentralmyndighetene, m.v. Se for eksempel Petrolia Drilling, der aksjekursen ikke falt på samme måte selv om selskapet eies av BGL.

Oppslagene den 4.2.06 og påfølgende dager kan ikke ha hatt noen nevneverdig effekt all den tid fokuset på BGL sin uklare rolle i forhold til eierskap m.v. hadde vært tema tidligere og IOR transaksjonen ligger helt tilbake til 1999/00.

### **Politianmeldelsen ville uansett ha blitt offentlig kjent**

Det er sannsynlig at både skattesaken og politianmeldelsen før eller senere ville blitt offentlig kjent uten noe brudd på taushetsplikten. Av vitneførselen fremgår at det er anmeldelsen som i tilfelle ville hatt innvirkning på kursen, ikke skattesaken i seg selv. BGL ville ha blitt kjent med politianmeldelsen senest ved ransakingen den 8.3.06. Dersom anmeldelsen hadde betydning for kursen, ville DNO / Larsen i hht børsforskriften § 5-2 jf vphl § 2-2 ha plikt til å informere markedet. Skattesaken og politianmeldelsen har for øvrig vært omtalt i offentlige rettsavgjørelser senere.

Det må antas at kurspåvirkningen hadde blitt den samme om saken var blitt kjent etter ransakingen. De langsiktige samarbeidspartnere endres ikke avhengig av tidspunktet for en børsmelding. DNO ville dermed ikke kunnet ha hindret et kursfall ved å informere markedet i forkant. DNO har heller ikke i etterkant benyttet seg av muligheten til å avklare i media hvem som er eier av Norden. Aksjeeiere som panikksolgte den 6.2.06 ville ha reagert på samme måte ved en offentliggjøring på et senere tidspunkt. Deres tap er for øvrig et utslag av den alminnelige risiko ved å være i aksjemarkedet. Det ville dessuten kunne bli en dobbelt erstatning dersom en aksjeeier solgte seg ut og senere inn igjen før denne saken.

### **Aksjekursen er uansett ikke redusert i dag p.g.a. et evt. brudd på taushetsplikt**

Utsatt offentlighet fra den 4.2.06 til ransakingstidspunktet påvirker ikke aksjekursen i dag. Uansett vil et kursfall knyttet til oppslagene være midlertidig og bli tilbakejustert over tid. Man ser også i ettertid meget store kursvariasjoner hos DNO knyttet til virksomheten i Irak. Ingen aksjeanalytikere har kommentert noen langvarig kursnedgang som følge av oppslagene knyttet til artikkelen 4.2.06.

### **Manglende nærhet i årsakssammenheng**

Et eventuelt økonomisk tap ved kursfall på DNO aksjene anføres å falle utenfor en slik nærhet i årsakssammenheng som kreves for erstatningsansvar. Kravet til nærhet gjelder uavhengig av den konkrete påregnelighet. Se for eksempel flymanøverdommen. Aksjonærene er i denne sammenheng å anse for sekundære skadelidte, jf nedenfor.

Det er en rekke faktiske omstendigheter som tilsier at kravet til nærhet i årsakssammenheng ikke er oppfylt. Stikkordmessig nevnes at taushetsplikten ikke er brutt i forhold til aksjonærene, offentlige myndigheter har ikke omtalt DNO på negativ måte,

kursfallet knytter seg ikke til underliggende reelle verdier i DNO, eventuelle kritikkverdige forhold gjelder BGL og ikke DNO, BGL var kun indirekte eier av aksjene, muligheten for kursfall er nettopp den type risiko aksjonærene har tatt ved å gå inn i markedet, IOT transaksjonen ligger langt tilbake i tid og BGL har hatt god mulighet til å avklare faktiske forhold knyttet til eierskap, mv.

### **Kun det rettssubjektet opplysningene gjelder er beskyttet av taushetsplikten**

Etter ligningsloven § 3-13 gjelder taushetsplikten "noens" personlige og økonomiske forhold. Etter forarbeidene skal taushetsplikten verne om ulike subjekters individuelle forhold. Tilsvarende er det etter strprl. § 61 a slik at man ikke er vernet for andres personlige forhold, noe som illustreres ved at BGL kan samtykke i opphevelse av taushetsplikten. Det er ikke nødvendig å spørre aksjonærene. Se også forv.l. § 13 a, der det er den opplysningene gjelder som har krav på hemmelighet. De interesser som vernes er dem opplysningene gjelder.

Konsekvensene blir at det uansett ikke er begått noe rettsbrudd overfor andre enn de subjektene det måtte være lekket opplysninger om. Det er opplysninger fra DNO som er gjenstand for lekkasjer til media. Uansett står aksjeeierne i et enda fjernere forhold til mulige brudd på taushetsplikten. BGL selv og Kver AS hadde ikke aksjer i DNO. Følgelig er DNO og aksjeeierne å anse for å være sekundære skadelidte.

### **Ansvarsgrunnlaget, innledning**

Enkelte interesser nyter ikke erstatningsrettslig vern. Konsekvensen blir at saksøkernes forventning om at taushetsplikten skal overholdes overfor BGL ikke er rettsbeskyttet. Se også skadeserstatningsloven § 2-1 der det skal tas hensyn til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten er tilsidesatt. Kravet til aktsomhet må avgjøres ut fra en mening om hvor sterkt vern skadelidte må ha, jf prinsippet om culpanormens relativitet.

### **Saksøkernes tap er et tredjemanns tap som ikke er vernet**

Etter rettspraksis skal det mye til for at tredjemannstap skal kunne kreves erstattet. Det er spørsmål om det foreligger en konkret og nærliggende interesse i forhold til den direkte skadede gjenstand / interesse. Dette er en vurdering som kommer i tillegg til spørsmålet om det foreligger en tilstrekkelig nærhet i årsakssammenhengen. De avgjørelser i rettspraksis der tredjemannsinteressen har vært ansett erstatningsmessige er helt særegne.

I vår sak er saksøkerne aksjonærer i et selskap der BGL er styreleder. Saksøkerne har mao bare en relasjon via DNO som selskap og et tredje rettssubjekt, BGL. De har ingen nærliggende interesse og denne ligger langt utenom de interesser taushetsplikten skal beskytte. Referatene fra skatteetatens nettverksmøter tilsier ikke at DNOs aksjonærer er

sterkt knyttet til lekkasjene vedrørende GBL og Kver AS. Taushetsplikten skal beskytte GBL og Kver AS sine personlige opplysninger, ikke formuesverdier for andre rettssubjekter. Transaksjonen som utløser skattesaken og anmeldelsen er ikke salget fra Norden til DNO, men salget til underpris fra Kver AS til Norden med påfølgende krav om utbyttebeskatning av BGL og uttaksbeskatning av Kver AS. Disse spørsmålene hadde oppstått selv om Norden ikke hadde solgt videre til DNO i det hele tatt.

Resultatet vil følge av flymanøverdommen, men i vår sak kommer et ytterligere moment siden man må knytte relasjonen fra aksjonærene til BGL via DNO. Se til sammenligning skiltmakerdommen med henvisninger til rettspraksis der det ikke ble erstatning til tross for at det bare forelå ett ledd (de ansatte og selskapet). DNO og BGL var for øvrig de subjektene som kunne ha etablert de nødvendige sikkerhetstiltak knyttet til underliggende forhold i selskapene. Aksjonærene tok en risiko ved å stole på det BGL sa til styret i 2000.

### **Andre forhold**

Skyldforholdene har mest betydning i forhold til den alminnelige påregnelighetsvurderingen. I vår sak foreligger det intet forsettlig brudd på taushetsplikten overfor saksøkerne fordi disse ikke er vernet av reglene. Man kan da heller ikke si at det foreligger en sterk grad av skyld overfor aksjonærene. Se flymanøverdommen der skyldmomentet kommer i bakgrunnen fordi det ikke er utvist skyld overfor tredjemenn. I vår sak foreligger det ikke noe rettsbrudd i det hele tatt siden det er tredjemenn som krever erstatning. Selv om en skadeforvoldelse er forsettlig, må det oppstilles et krav om at handlingen er rettsstridig i forhold til den aktuelle skadelidte. Se Ot.prp. nr 48 (1965-1966), "Det offentliges og andre arbeidsgiveres erstatningsansvar m.m.", s. 14.

### **Saksøktes påstand**

1. Staten frifinnes.
2. Staten tilkjennes saksomkostninger.

## **Rettsens vurdering**

### **Oversikt**

Søksmålet er reist for å få fastslått statens erstatningsansvar som følge statsansattes brudd på taushetsplikt. Etter reglene om arbeidsgiveransvaret i § 2-1 i skadeserstatningsloven av 13.6.1969 nr 26, har staten som arbeidsgiver ansvar for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt under deres ansattes utføring av sitt arbeide, idet hensyn tas til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt. Arbeidsgiveransvaret omfatter også anonyme og kumulative feil. For å kunne fastslå ansvar er det således ikke nødvendig å påvise hvem, eller om det er en eller flere blant de ansatte som i tilfelle har begått brudd på taushetsplikten.

I det følgende vil retten vurdere om det 1) foreligger et forsettlig eller uaktsomt brudd på taushetsplikt, 2) foreligger det et tap hos aksjonærene i DNO og 3) foreligger det en årsakssammenheng mellom et brudd på taushetsplikten og et tap hos aksjonærene i DNO som gir grunnlag for erstatning.

### **1) Spørsmål om brudd på taushetsplikt**

I avisoppslaget i Bergens Tidende den 4.2.06 gis det opplysninger om at BGL som styreleder i DNO etter anmeldelse fra skattemyndighetene har vært gjenstand for skjult etterforskning av politiet mistenkt for skattesvik og økonomisk utroskap. I artikkelen gjengis en rekke detaljer fra IOR transaksjonen som ligger til grunn for skattesaken og anmeldelsen. Sakens alvorlighet illustreres ved de store pengebeløp som omhandles og det påpekes at fengsel i verste fall kan bli et alternativ.

I utgangspunktet er det naturlig å legge til grunn at pressen forut for et slikt oppslag bygger på en rekke kilder, herunder også kilder som er offentlig tilgjengelige. Alt på et tidlig tidspunkt var BGL, og aktuelle selskaper tilknyttet ham, gjenstand for spekulasjoner i pressen. Dette gjelder også selve IOT transaksjonen. Se oppslagene omhandlet innledningsvis i Dagens Næringsliv den 25.1.00, 14.6.03, 8.4.05, 12.4.05, mv., samt Bergens Tidende den 16.1.03. Her fremkommer mye informasjon som er relevant for IOR transaksjonen, for eksempel navnet Judith Scott i Volaw Trust.

Enkelte elementer i oppslaget er ikke helt presise og andre opplysninger i artikkelen kan som påpekt av saksøktes prosessfullmektig stamme fra åpne kilder som for eksempel årsrapporter fra IOT, regnskaper og sentrale aktører rundt BGL og hans selskaper.

Det er imidlertid også tale om flere detaljerte opplysninger i oppslaget som gjør det sannsynlig at det må være tale om informasjon som direkte eller indirekte stammer fra offentlig myndighet. Uten en forhåndsinformasjon ville man vanskelig kunne skrive en så

detaljert artikkel. Se nærmere fremlagt dokumentasjon i egen mappe fra det sakkyndige vitnet Ola Thune. Denne gir en detaljert gjennomgang av informasjon som kan antas å komme fra h.h.v. åpne kilder, kilder som ikke er offentlig kjent og informasjon der spørsmålet må vurderes som uvisst.

Den ikke offentlige del av informasjonen kan ha kommet fra politiet, skatteetaten, eller domstolene som hadde spørsmål om hemmelig beslag til behandling. Det skal bemerkes at de oppnevnte forsvarere i anledning domstolenes behandling har forklart seg som vitner og det er intet som tyder på at informasjon stammer derfra. Det kan heller ikke uten videre antas at pressen hadde tilgang til etatenes datasystemer siden disse er beskyttet. Politiets dokumenter var etter det opplyste ikke lagt inn i politiets alminnelige datasystem, Strasak. For øvrig fremgår det av Rt. 2004, s. 1400 (dørvaktsaken) at det i annen sammenheng tidligere har vært lagt til grunn alvorlige brudd på taushetsplikten fra politiet i Bergen. Denne saken er nærmere omtalt i "Metoderapport - SKUP 2004" utarbeidet av nettopp de to samme journalistene som stod for artikkelen i Bergens Tidende den 4.2.06. Der beskrives også disse journalistenes metoder nærmere.

Samlet sett finner retten det sannsynlig at artikkelen bygger på informasjon som blant annet stammer fra offentlige tjenestemenn underlagt taushetsplikt i saken. Spesielt gjelder dette informasjon om at BGL var anmeldt og at anmeldelsen også gjelder grov utroskap. Dette er informasjon som ikke kan stamme fra åpne kilder. Det er heller ingen grunn til å anta at pressen har hatt tilgang til denne informasjonen via kilder utenfor kretsen av offentlige ansatte, for eksempel forsvarerne, familien Slethei som var involvert i IOT transaksjonen, lagret datainformasjon annet sted, mv.

Siden arbeidsgiveransvaret omfatter anonyme og kumulative feil fra arbeidstakers side, er det i og for seg etter ovenstående ikke nødvendig for retten å gå nærmere inn på daværende politiadvokat Sognstads rolle. I og med de mange mulige kilder til lekkasjene, holder retten det for mest sannsynlig at primærkilden til lekkasjene ikke var Sognstad. Tatt i betraktning detaljnivået og de forholdsvis kompliserte transaksjoner som beskrives i artikkelen, anser retten det for sannsynliggjort at det er tale om forsettlige brudd på taushetsplikten, ikke bare uaktsomme.

For sammenhengens skyld vil retten likevel gjennomgå den informasjon politiadvokat Sognstad har gitt pressen. Det vises til de refererte e-poster innledningsvis og hans forklaring for retten om at journalistene i Bergens Tidende kontaktet ham. I følge Sognstad visste journalistene at BGL var anmeldt, samt at anmeldelsen gjaldt skatteunndragelse og utroskap. De visste også en del om selve IOT transaksjonen og hadde en oppfatning om beløpene i den forbindelse, men ikke på detaljnivå. Sognstad har forklart at han i den første samtalen bekreftet at BGL var anmeldt og at politiet holdt på med denne som et tema. Han bekrefter videre at han kan ha snakket med journalisten om ransakingsmomentet i saken, men uten å inngå noen avtale med avisen om utsatt offentliggjøring. Han utelukker heller

ikke at han kan ha sagt at Norden var hjemmehørende på Jomfruøyene. Når han etter noen få dager ber tingretten om fortsatt hemmeligholdelse av beslag, var dette fordi han ikke visste hva pressen konkret ville komme med. Sognstad har for øvrig forklart at han i ettertid var overrasket over detaljnivået i artikkelen.

Retten legger etter bevisførselen Sognstads forklaring til grunn, noe som bl.a. innebærer at Bergens Tidende satt på den vesentligste del av informasjonen før de kontaktet ham. Det er etter dette ikke påkrevd for retten å ta nærmere stilling til om Sognstad hadde kompetanse til å uttale seg til media i saken. Partene er på dette punktet bl.a. uenige om forståelsen av det regelverket som den gangen gjaldt i politidistriktet og som ikke var oppdatert i forhold til gjeldende organisering. I følge vitneforklaringene fra lederen for økonomiavsnittet og lederen av retts- og påtaleenheten var imidlertid Sognstad den som i egenskap av påtaleansvarlig etter sikker praksis kunne uttale seg.

Som en oppsummering vil retten konkludere med at avisoppslaget i Bergens Tidende den 4.2.06 bygget på informasjon som var underlagt taushetsplikt etter henholdsvis straffeloven § 61 a og ligningsloven § 3-13. Videre kan det konkluderes med at denne informasjonen stammer fra en eller flere offentlige tjenestemenn som var underlagt disse bestemmelsene og at det er tale om lekkasjer som skjedde forsettlig. For ordens skyld bemerkes at det ikke kan sees tilstrekkelig godtgjort at man fra saksøktens side bevisst har søkt å holde informasjon knyttet til de ulike aktørers rolle skjult i anledning selve saksanlegget, eller at noen enkelt tjenestemann har hatt noe spesielt motiv for å ramme BGL personlig ved lekkasjene.

## **2) Foreligger det et tap hos aksjonærene i DNO?**

Som redegjort for innledningsvis er det på det rene at aksjekursen i DNO falt betydelig mandag den 6.2.06 etter avisoppslaget på lørdagen. Det var som nevnt det største kursfallet i DNO sin historie på 10,3 % tilsvarende et verdifall på nok 1243 millioner.

Partene er uenige om kursfallet ble utløst ved oppslaget i Bergens Tidende, eller om det var andre forhold knyttet til situasjonen i Midtøsten som forårsaket dette. Det vises nærmere til gjengivelsen foran av partenes anførsler knyttet til dette.

Ut fra bevisførselen vurderer retten det slik at en betydelig del av kursfallet må antas å skyldes de dagsaktuelle opplysningene som fremkom i media der det ble reist sterk usikkerhet rundt DNO sine kontrakter i Irak, problemer med tørre brønner i Jemen, Muhammed-tegningene og tilknyttede uttalelser på høyt politisk nivå i Irak. Dette er også i samsvar med de aller fleste dokumenterte vurderinger fra aksjeanalytikerne den gangen.

Samtidig kan retten ikke se bort fra at oppslagene knyttet til BGL og IOR transaksjonen i denne situasjonen bidro til at kursfallet ble enda større enn hva det ellers ville blitt. Dette



gjelder selv om det også tidligere hadde fremkommet en rekke oppslag i media der det var satt fokus på BGL sin uklare rolle i forhold til sine selskaper og også satt spørsmålsteget ved IOR transaksjonen. Lekkasjen den 4.2.06 var spesiell i den forstand at den fokuserte på en politimessig etterforskning med mulighet for fengselsstraff overfor BGL som var styreformann i DNO og en sentral person i forhold til flere tilknyttede selskaper.

Slik saken er opplyst er det ikke mulig å anslå nærmere hvor stor umiddelbar effekt lekkasjene hadde på aksjekursen. Imidlertid er det slik at kursen på DNO aksjen har variert mye både før og etter lekkasjene. Aksjekursen kom opp på sitt tidligere nivå den 10.4.06 og er i senere perioder kommet opp på enda høyere nivåer, jf fremlagt dokumentasjon. Det må derfor holdes for sannsynlig at tapet bare ble midlertidig og høyst begrenset for de aksjonærer som valgte å beholde sine aksjer i DNO.

Det er imidlertid på det rene at enkelte aksjeeiere solgte sine aksjer umiddelbart med tap, jf for eksempel vitnet Koldbeinshavn, som solgte tyvetusen aksjer med et tap på ca etthundretusen kroner som følge av oppslaget i avisen. Avhengig av om og når man går inn i markedet igjen vil imidlertid også et slikt tap begrense seg.

Videre må det legges til grunn som sannsynlig at politianmeldelsen uansett ville ha blitt offentlig kjent etter forholdsvis kort tid, jf ransakingen den 8.3.06 og senere omtale i rettsapparatet. Endelig er det usikkert i hvilken grad ledelsen i DNO hadde kunnet redusere det umiddelbare tapet ved en offentliggjøring på et senere tidspunkt.

Retten vil følgelig konkludere med at det nok kan tenkes å ha oppstått et tap for enkelte aksjonærene i DNO som følge av lekkasjene, men at tapet er i en beløpsmessig helt annen og vesentlig mindre størrelsesorden enn hva det samlede kursfall på 10,3 % den 6.2.06 skulle tilsi.

### **3 Årsakssammenhengen**

I samsvar med rettspraksis og juridisk teori må det oppstilles et krav om at skadefølgen må ha en viss nærhet til den skadevoldende handling for at det skal inntre ansvar for den. Eller sagt på en annen måte at skadefølgen kan være for fjern eller avledet, indirekte, mv. Se for eksempel Peter Lødrup, Lærebok i erstatningsrett, s. 289 og Rt. 1973, s. 1268, flymanøverdommen. Ved vurdering av spørsmål om fjerne eller avledede skader, er det ofte tale om sekundærskader som er en følge av at det først har skjedd en annen skade, primærskaden. Er primærskaden og sekundærskaden på ulike hender, blir sekundærskadelidte å regne for tredjemann, noe som kan gi et svakere erstatningsrettslig vern. Det vil være tale om en konkret interesseavveining av hvor langt det erstatningsrettslige vern bør gå, og hvem som er nærmest til å bære tapet. Dette kan samtidig innebære et krav om en viss nærhet i årsakssammenhengen. Se for eksempel Nils

Nygård, Skade og ansvar (6.utg.) s. 365 flg. med henvisninger til bl.a. Rt. 1955 s. 872, kabledommen.

Alt i utgangspunktet er det usikkerhet knyttet til fastleggingen av et tap som følge av lekkasjene. Tapet refererer seg til kursfallet på DNO aksjen en bestemt dag. Som vist foran har kursen på DNO aksjene variert mye over tid. I den grad lekkasjene i denne saken har påført aksjonærene et bestemt tap, er dette problematisk å konkretisere. Ser man på størrelsen av det kursfallet som kan skyldes lekkasjene i forhold til det samlede kursfallet den 6.2.06, vil det være nærliggende å anse lekkasjene som et lite element i skadebildet i forhold til den dominerende årsaksfaktor som skyldes den faktiske og politiske situasjonen i Midtøsten. Se til sammenlikning Rt. 1992 s. 64, p-pille dom II.

I vår sak er det dessuten en rekke momenter som tilsier at den nødvendige nærhet i årsakssammenhengen ikke er oppfylt. Dette gjelder dels fakta knyttet til arten av tapet det er tale om, dels fakta knyttet til saksøkernes posisjon som aksjonærer i DNO, hvem lovens bestemmelser om taushetsplikt tar sikte på å verne, betydningen av den utviste skyld i en sak som denne, m.v.

Et tap i denne saken skiller seg ikke vesentlig fra de tap eller gevinster en aksjonær i aksjemarkedet må være forberedt på kan oppstå når som helst. Tapet er med andre ord av en slik karakter at dette typisk er noe en aksjonær nettopp i egenskap av å være aksjeeier vil være nærmest til å bære risikoen for.

Tapet som kreves erstattet, refererer seg ikke til de reelle underliggende substansmessige verdier i DNO. Eksempelvis er det en vesentlig forskjell på om man ved å bli utsatt for en straffbar handling får redusert verdien på et gitt tidspunkt av sin aksje i et selskap, eller om selskapets substansverdi skades, for eksempel ved at selskapets hovedaktivum, en bygning, brenner ned. Det kan med andre ord reises spørsmål om det er DNO eller aksjonærene i selskapet som er nærmest til å kreve erstatning ved lekkasjer av opplysninger underlagt taushetsplikt som i første rekke gjelder anmeldelsen av en tredje person, nemlig BGL, og mer indirekte DNO gjennom BGL sin tilknytning til dette selskapet som styreformann, gründer og aksjeeier via annet selskap.

Videre gjelder den straffbare handlingen i vår sak brudd på lovens bestemmelser om taushetsplikt. Bestemmelsene om taushetsplikt i ligningsloven § 3-13 verner "noens" personlige og økonomiske forhold. Som nevnt på side 73 i Ot.prp.nr. 29, 1978-79 "Om ligningslov og endringer i andre lover" gjelder taushetsplikt bestemmelsen bare de som har krav på taushet og har til formål å verne skatteyttere og andre mot at opplysninger til ligningsmyndighetene om deres individuelle forhold blir kjent av uvedkommende. Tilsvarende beskytter straffeloven § 61 a nr 1 bl.a. "noens" personlige forhold. Reglene beskytter med andre ord bare de personer og rettssubjekter hvis personlige opplysninger det er tale om, ikke andre. Til sammenlikning ville det ikke være opp til aksjonærene i

DNO å samtykke i at opplysningene i saken ble offentliggjort. Det ville i tilfelle vært BGL og Kver AS, eventuelt DNO i den grad DNO selv har gitt opplysninger etter krav fra skattemyndighetene. Dette gjelder selv om for eksempel skattemyndighetene i enkelte sammenhenger, for eksempel i Nettverksmøter, har omtalt saken som DNO saken, IOR transaksjonen, m.v. Oppsummert kan det sies at aksjonærene i DNO kun har en avledet økonomisk interesse i at bestemmelsene om taushetsplikt overholdes. Det er ikke spørsmål om å beskytte opplysninger om deres egne personlige forhold.

To andre faktorer som trekker i retning av en manglende nærhet i årsakssammenhengen, er det tidsmessige aspektet og den ulike art av transaksjoner som inngår i årsaksrekken. Lekkasjene gjelder transaksjoner tilbake til 1997-99 mellom andre rettssubjekter. Transaksjonene er relatert til salget av IOR aksjer til underpris fra Kver AS til Norden, ikke DNO sin overtakelse av IOR aksjene som sådan. Saksøkerne gjør på sin side gjeldende et krav om dekning av et kurstap oppstått i 2006 oppstått som en umiddelbar følge av transaksjoner på børsen.

Aksjonærene i DNO fremstår etter ovenstående som sekundære skadelidte. I den grad et tap foreligger er det tale om et tredjemannstap sett i forhold til mulige tap hos BGL personlig, Kver AS eller DNO som selskap. Saken har i så henseende flere likhetstrekk med Rt. 1973 s. 1268, flymanøverdommen. Der ble det ikke ilagt erstatningsansvar overfor et oppdrettsanlegg som ble påført et tap etter at et fly ved uaktsomhet skadet en kraftledning. Skaden ble ansett for avledet og indirekte, og en risikobetraktning måtte lede til at oppdrettsanlegget var nærmest til å bære risikoen. Dette gjaldt selv om det utvilsomt var påregnelig at omfattende skadevirkninger kunne bli følgen av et kabelbrudd. Disse forhold gjør seg etter rettens syn gjeldende også i nærværende sak, jf. ovenfor. I samme dom ble skyldmomentet ansett å komme i bakgrunnen, noe som også synes å være tilfelle i vår sak der den utviste skyld ikke først og fremst relaterer seg til saksøkerne, men i tilfelle BGL og Kver AS.

Et ytterligere moment i saken er de selskapsrettslige hensyn. Det er aksjonærene i et DNO som gjør gjeldende et krav i anledning en skade som i første rekke må antas å relatere seg til andre rettssubjekter. Se til sammenligning Rt. 2004 s. 1816, skiltmakerdommen. Der var forholdet at den ansatte hovedaksjonær i et firma fikk erstattet sitt lønnstap av forsikringsselskapet etter bilansvarsloven. Under dissens kom retten til at skadelidte ikke kunne kreve erstatning for fremtidig tapt eierinntekt i form av redusert aksjeutbytte fra selskapet han var nøkkelmedarbeideren i. Heller ikke aksjeselskapet hadde krav på erstatning for disse utgiftene. Som fremholdt i dommen under henvisning til rettspraksis skal det mye til før man ser bort fra den realiteten som ligger i etableringen av et selskap. Se også gjennomgangen av den øvrige rettspraksis på området i dommen. For aksjonærene i DNO vil det gjerne være klare økonomiske grunner til at man går inn i aksjemarkedet med de ansvarsbegrensninger som der gjelder. Man må da også ta konsekvensene av dette valget i de fleste relasjoner. Risikobetraktninger fører som nevnt til det samme resultatet.

Retten vil følgelig konkludere med at den nødvendige nærhet i årsakssammenhengen ikke foreligger. Det er tale om en samlet vurdering der det bl.a. er lagt vekt på den tidsmessige forskjell, det er et tredjemannstap der saksøkerne fremstår som sekundære skadelidte, bl.a. ettersom det er andre rettssubjekter enn saksøkerne som er involvert i anmeldelsen og transaksjonene som ligger til grunn for denne, selskapsrettslige konsekvenser og at saksøkerne nettopp i egenskap av aksjonærer er nærmest til å bære risikoen for svingninger i et følsomt aksjemarked.

### **Saksomkostninger**

Staten har vunnet saken. Etter tvisteloven § 20-2 første ledd har staten følgelig krav på erstatning for sine saksomkostninger fra motparten. Retten ser ikke grunn til å gi noen av unntaksbestemmelsene i lovens § 20-2 tredje ledd følgende anvendelse. Det er ikke satt vilkår om ansvar for gruppe medlemmene etter tvisteloven § 35-14. Etter § 35-12 er det grupprepresentanten, LOG, som har ansvaret for omkostningene.

Saksomkostningene fastsettes i samsvar med den under hovedforhandlingen fremlagte omkostningsoppgave til kr 576.000. Herav utgjør kr 2000 utgifter til kopiering.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist. Grunnen er sakens omfang.

## SLUTNING

1. Staten v/Justisdepartementet og Finansdepartementet frifinnes.
2. Larsen Oil & Gas AS betaler til Staten kr 576.000,- i saksomkostninger innen 2 - to - uker.

Retten hevet

Peter A. Blom

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.